

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEZ YAZIM KILAVUZU

(18.06.2009 tarihli Gazi Üniversitesi Senatosu Kararı)

**ANKARA
2009**

İÇİNDEKİLER

TEZ YAZIM ESASLARI	4
Amaç ve Kapsam	4
Genel Kurallar.....	4
Kısaltmalar ve Tanımlar.....	5
TEZİN BÖLÜMLERİ.....	6
ÖN BÖLÜM.....	7
Başlık Sayfası.....	7
Tezin Başlığı	7
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası.....	7
Ön Söz.....	8
Özet.....	8
Abstract.....	8
İçindekiler Sayfası.....	8
Tablolar, Şekiller ve Grafikler Listesi.....	9
Kısaltmalar Listesi	9
ANA BÖLÜMLER.....	10
Giriş.....	10
Problem Durumu.....	10
Araştırmanın Amacı.....	10
Araştırmanın Önemi	12
Araştırmanın Sınırlılıkları	13
Varsayımlar.....	13
Tanımlar.....	14
Kavramsal Çerçeve	15
Yöntem.....	16
Araştırma Modeli	16
Evren ve Örneklem	16
Veri Toplama Teknikleri	17
Verilerin Analizi	18
Bulgular ve Yorum.....	20
Sonuç ve Öneriler.....	21
ARKA BÖLÜM.....	22
Kaynakça.....	22
Alıntılar (Aktarmalar) ve Kaynak Gösterme	22
Kaynakça Sayfası.....	23
GENEL BİÇİM VE YAZIM PLANI	31
Kâğıt Boyutları ve Ağırlığı	31
Sayfa Düzeni, Sayfa Numarası ve Yazı Biçimi	31
Başlık Sistemi	31
Bölüm Başlıkları	31
Alt Başlıklar	31
Bölüm ve Alt Bölümlerin Numaralandırılması.....	32
Tablolar, Şekiller ve Grafiklerin Hazırlanması ve Yerleştirilmesi	32
Tezlerin Derlenip Ciltlenmesi	34
EKLER	
Ek-1	35
Ek-2	36
Ek-3	37
Ek-4	38
Ek-5	39
Ek-6	40
Ek-7	42
Ek-8	43

TEZ YAZIM ESASLARI

1. AMAÇ VE KAPSAM

Tez Yazım Kılavuzu'nun amacı; Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanan tez, tez önerisi ve raporların yazımı ile ilgili esasları düzenlemektir.

2. GENEL KURALLAR

- a) Tezler; Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün Tez Yazım Kılavuzu'na uygun şekilde hazırlanmalıdır.
- b) Tezi hazırlayan, hazırladığı tezini danışman/danışmanlarına onaylattıktan sonra ciltlenmemiş hâlde doktora tezini 7, yüksek lisans tezini 5 nüsha hâlinde Enstitüye teslim etmelidir.
- c) Tez savunma sınavından sonra jüri üyelerinin belirlediği düzeltmeler tamamlanmalıdır. Tez, jüri üyeleri tarafından imzalandıktan sonra 2 nüshası ciltlenmiş hâlde Enstitüye teslim edilmelidir. Tez; ayrıca jüri üyelerinin isteğine bağlı kalınarak istenilen sayıda ciltlendikten sonra jüri üyelerine verilmelidir.
- d) Tezin tamamının PDF dosyası şeklinde hazırlanmış 3 CD'si Enstitüye teslim edilecektir. Bu CD'lerde tezin tamamının yanı sıra Türkçe ve İngilizce özet PDF dosyası şeklinde yer alacaktır. Bundan başka ayrı bir CD'de de tezin Türkçe ve İngilizce özeti WORD dosyası olarak çıktıları da alınmak sureti ile Enstitüye teslim edilmelidir.
- e) Tezin; Türkçe ve İngilizce 250 kelimeyi geçmeyecek özetlerin kaydedildiği 2 CD PDF formatında 2 nüsha çıktısı da alınmak suretiyle Enstitüye teslim edilmelidir.
- f) Tez; üzerinde referans numarası olan “Tez Veri Giriş Formu” <http://tez.yok.gov.tr/YokTezForm> adresinden indirilerek doldurulup imzalandıktan sonra iki nüsha olarak Enstitüye teslim edilir.
- g) a - Telif hakkı tez yazarına ait olan tezler için;
<http://www.yok.gov.tr/tez/teklifhakkiyazaraait.pdf>
b – Telif hakkı tezin yapıldığı yükseköğretim kurumuna ait olan tezler için;
<http://www.yok.gov.tr/tez/telifhakkiyuksekogrenim.pdf> adresinden indirilen “İzin Belgesi” doldurulup imzalandıktan sonra iki fotokopisi ile YÖK'e gönderilmek üzere Enstitüye teslim edilmelidir.
- h) <http://www.egtbil.gazi.edu.tr/> adresinden indirilen “Tez Teslim Formu” doldurulup imzalandıktan sonra iki fotokopisi ile Enstitüye teslim edilmelidir.
- i) Tez ile birlikte 2 vesikalık fotoğraf ve nüfus cüzdanı fotokopisi Enstitüye teslim edilmelidir.

- j) Yukarıdaki işlemler, tez savunma sınavına girildiği tarihten itibaren 30 gün içinde tamamlanmış olmalıdır.

3. KISALTMALAR VE TANIMLAR

- a. **Ana Bilim/Ana Sanat Dalı:** Enstitüde eğitim programı bulunan ana bilim/ana sanat dalı
- b. **Dönem Projesi:** Tezsiz yüksek lisans çalışması
- c. **Enstitü:** Gazi Üniveristesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- d. **Rapor:** Sanat eseri raporu, tez ara raporu ya da sanatta yeterlik eseri çalışması raporu.
- e. **Tez Önerisi:** Doktora, sanatta yeterlik, yüksek lisans tez önerisi
- f. **Tez:** Yüksek lisans tezi, doktora tezi ya da sanatta yeterlik tezi
- g. **Üniversite:** Gazi Üniversitesi
- h. **YÖK:** Yükseköğretim Kurulu

TEZİN BÖLÜMLERİ

Tezler; genellikle, üç kümede toplanabilen bölüm ve alt bölümler hâlinde düzenlenir. Bunlar:

1. Ön bölüm,
2. Ana bölümler,
3. Arka bölüm (ekler ve kaynakça) dır.

Ön ve arka bölümler; yardımcı nitelikte olup ana bölümleri tanıtıcı ve tamamlayıcı görevlere sahiptir.

Buna göre, bir tezin ana hatlarını oluşturan bölüm ve alt bölümler sırasıyla şunlardır:

ÖN BÖLÜM

BAŞLIK SAYFASI
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI
ÖN SÖZ
ÖZET
ABSTRACT
İÇİNDEKİLER
TABLOLAR LİSTESİ
ŞEKİLLER LİSTESİ
GRAFİKLER LİSTESİ
KISALTMALAR LİSTESİ

ANA BÖLÜMLER

1. GİRİŞ
Problem Durumu
Amaç
Önem
Varsayımlar
Sınırlılıklar
Tanımlar
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE
3. YÖNTEM
Araştırmanın Modeli
Evren ve Örneklem
Verilerin Toplanması
Verilerin Analizi
4. BULGULAR ve YORUM
5. SONUÇ ve ÖNERİLER
Sonuç
Öneriler

ARKA BÖLÜM

KAYNAKÇA
EKLER

1. ÖN BÖLÜM

Ön bölüm, tezi bütünüyle tanıtan, bir tür kimliktir. Bu bölümde genellikle, önce boş bir sayfa, sonra sırasıyla başlık, özet, abstract, jüri üyelerinin onayı, içindekiler ve tezin içeriğine göre tablolar, şekiller, grafikler, resimler ve fotoğraflar listesi sayfalarından biri ya da birkaçı bulunur.

1.1. Başlık Sayfası

Tezin yazılı ilk sayfası başlık sayfasıdır. Bu sayfada, sırasıyla tezin başlığı, tezi hazırlayanı tanıttıcı bilgi, tezin türü (yüksek lisans, doktora, sanatta yeterlik), tezin sunulduğu kurumun bulunduğu şehir, üniversite ve enstitünün adı ile tarih yer alır. Bu bilgilerin başlık sayfasına yerleştirilmesi Ek-4'teki örnekte olduğu gibidir.

1.1.1. Tezin Başlığı

Tez başlığı araştırmanın içeriğini açıkça yansıtır nitelikte olmalıdır. Başlığın çok uzun, anlaşılması güç genel terimlerden oluşmamasına dikkat edilmelidir. Tezin başlığı 15-20 kelimeyi geçmemeli ve Türkçe kelimeler kullanılarak oluşturulmalıdır. Başlık seçilirken aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

1. Başlık, çalışma alanına özel olmalıdır. Başlık; ne çok uzun ne de çok kapsamlı olmalıdır.
2. Başlık, çalışmanın konusunu ortaya koymalı, fakat çok genel olmamalıdır.
3. Başlıkta kullanılan dil anlaşılır bir dil olmalıdır. Başlıkta yer alan sözcükler etkili bir şekilde sıralanmalıdır.
4. Başlıkta; evren, bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişki ortaya konulmalıdır.

Örnekler:

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ZAMAN YÖNETİMİ BECERİLERİ İLE
AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

BİR FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYININ PEDAGOJİK ALAN BİLGİSİNİN
GELİŞİM AŞAMALARI ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

1.2. Jüri Üyelerinin İmza Sayfası

Tezlerde, Jüri ve Enstitü Müdürlüğünce, tezin aranan nitelikleri taşıdığını ve başarı ile savunulduğunu belgeleyen, EK-5'te verilen örnekte görüldüğü gibi bir sayfa bulunur. Bu sayfada önce jüri başkanının, sonra diğer üyelerin adları ve unvanları akademik kıdem dikkate alınarak yazılır.

1.3. Ön Söz

Başlık, büyük harflerle sayfanın yukarısına ve ortaya yazılır. Ön sözde teze önemli katkıları olan kişi ve kurumlara teşekkür edilir. Tezi hazırlayan öğrencinin adı ve soyadı, ön söz yazısının bir geniş satır aralığı altına ve yazı alanının sağ kenarında bitecek şekilde yazılır.

1.4. Özet

Özette, öncelikle araştırmanın amacına yer verilir. Daha sonra araştırmanın yöntemi kısaca açıklanır. Yöntemde, araştırmanın modelinden söz edilerek çalışmanın evreni ve evrenden seçilen örneklem tanıtılır (evren-örneklem tanımlaması olmayan araştırmalarda araştırma grubu tanıtılır). Araştırmanın veri toplama aracı açıklanır ve uygulamanın nasıl yapıldığına değinilir. Toplanan verilerin hangi teknikler kullanılarak analiz edildiği yazılır. Son olarak, kısaca araştırmanın bulguları ve sonuçları yazılır.

Özet; başlık sayfasından sonra yer alır ve özeti yaklaşık 200 kelimeyi geçmemesine ya da bir sayfayı aşmamasına dikkat edilmelidir. Özetlerde, şekil, tablo, kaynak vb. bilgilere yer verilmez, ayrıca alt başlık vb. kullanılmaz.

Ayrıca, “Öz Bülteni”nde yayınlanmak ve YÖK’e gönderilmek üzere, ayrı kopyalar hâlinde hazırlanan Öz’ler de Enstitüye teslim edilecektir. Bu kopyalar, tezin kabulünden sonra hazırlanır; bunda amaç tezi okuyamayacak olanlara araştırmayı duyurmaktır.

Özette, aktarmalar yerine araştırmacının kendi ifadeleri yer almalıdır. Özette öncelikle çalışmanın ve yazarın adı, tezin niteliği, hangi anabilim dalına ait olduğu ve unvanıyla birlikte danışmanın ismi yer alır. Tezin yapıldığı tarih ve kaç sayfa olduğu yazılır. (Ek-6’da bir tez özeti örneği verilmiştir.)

1.5. Abstract

Özet sayfasının İngilizce yazımı olup tezlerde özet sayfasından sonra yer alır.

1.6. İçindekiler Sayfası

İçindekiler bölümü de diğer bölümler gibi, büyük harflerle yazılmış İÇİNDEKİLER başlığı ile başlar.

İçindekiler sayfasında, çalışmanın ön bölümünde (dış kapak, iç kapak, jüri üyelerinin imza sayfası...), ana bölümünde (giriş, yöntem...) ve arka bölümünde (kaynakça, ekler) yer alan bölüm ve alt bölüm başlıkları sayfa numaralarıyla birlikte sırasıyla verilir.

Raporun ön bölümü ile arka bölümünde yer alan başlıkların tümü büyük harflerle ve satır başından itibaren yazılır. Raporun metin kısmı olan ana bölümdeki bölüm başlıkları büyük harflerle ve bölüm numarası verilerek yazılır. Bölüm adı bir satıra sığmazsa, aynı hizada sıkışık satırla devam edilir. Alt bölüm başlığı, ana bölüm başlığından bir normal satır aralığı aşağıdan başlar ve kendi aralarında sıkışık satır aralığı bırakılır. Her başlık kendinden bir üst derecedeki başlığa göre, iki harf boşluğu içeriden yazılır.

Başlıklar yazılırken hiçbir kısaltma yapılmaz. Bilgiler tek sayfaya sığmazsa, diğer sayfada yazı alanı üst kenarından başlanarak devam edilir. EK-7’de örnek bir “İÇİNDEKİLER” sayfası verilmiştir.

1.7. Tablolar, Şekiller ve Grafikler Listesi

Tezde tablo ve şekiller varsa, ayrı ayrı ya da birlikte ön bölümde sıralanır. Üç ya da daha çok sayıdaki tablo, şekil ve grafikler, “Tablolar Listesi”, “Şekiller Listesi” ve “Grafikler Listesi” olarak ayrı ayrı sıralanır. Daha az sayıdaki tablo, şekil ve grafikler ise “tablo, şekil ve grafikler listesi” başlığı altında birlikte sunulur. Bir tek tablo, şekil veya grafik için ayrı bir liste yapılmaz.

Tezlerin içeriğine göre tezde, birden çok çeşit ve her çeşitten beş ve daha çok sayıda şekil varsa, şekilleri de kümelendirerek vermek yararlıdır. Bu amaçla, “şekiller listesi” bölüm başlığı altında, “Resimler Listesi”, “Haritalar Listesi” gibi alt başlıklar kullanılır.

Tablo numarası ve başlıktaki sözcüklerin baş harfleri büyük, diğer harfler küçük harfle yazılabilir. Bu durumda tablo numarası ve başlık, alt alta gelecek şekilde yazı alanında ortalanır ya da tablo numarası ve başlığı aynı satıra ve sadece kelimelerin ilk harfleri büyük, diğer harfleri küçük yazılır. Bu durumda çizelge numarasının bitimine nokta konur ve bir karakter boşluk bırakılarak tablonun ismi yazılır. Çeşitli biçimlerde hazırlanabilen tablo ve şekillerde başka kaynaklardan alınan bilgiler varsa, bu bilgilerin kaynağı, ayrıca açıklayıcı bilgiler gerekiyorsa bunlar çizelge ve şekillerin altında gösterilmelidir.

Şekillerin numara ve ismi tablodan farklı olarak şeklin altında ve sadece kelimelerin ilk harfleri büyük olacak şekilde yazılır.

1.8. Kısaltmalar Listesi

Tezde kısaltılmış ifadeleriyle yer alan kavram, kurum, kuruluş adlarının kısaltmaları bu bölümde açıklanır.

2. ANA BÖLÜMLER

2.1. GİRİŞ

Tezin giriş bölümünde; ilgili literatür özetlenerek tez konusu olarak ele alınan problemin ne olduğuna, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sınırlılıklarına, araştırmaya başlarken yapılan varsayımlara ve tezde geçen tanımların hangi anlamlarda kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilir.

2.1.1. Problem Durumu

İlgili alan yazının gözden geçirilmesi problem alanında o güne kadar nelerin yapıldığının ortaya konulmasına ve analizinin yapılmasına imkân verir. Literatürün gözden geçirilmesi özetlerin alt alta yazılması değil daha önce yapılan çalışmalar arasındaki ilişkilerin, benzerliklerin ve farklılıkların ortaya konulmasıdır. Gözden geçirmede en az ilgili olan çalışmalar önce, en çok ilgili olan çalışmalar da en sonda ve araştırma amaçlarından hemen önce tartışılmalıdır. Literatürün gözden geçirilmesi hem problemin açıklanmasında hem de kuramsal çerçevenin ortaya konulmasında kısa bir özetle ve ifade ettiği anlamın açıklanması ile sonlandırılmalıdır. Literatür hem problemin hem de kuramsal ve kavramsal çerçevenin ortaya konulmasında kullanılacağı için hiçbir zaman tek başına bir bölüm hâline getirilmemelidir.

2.1.2. Araştırmanın Amacı

Tezin giriş bölümünde araştırma ile ilgili temel tartışmalar yapıldıktan ve problem ortaya konulduktan sonra araştırmanın amacı yazılmalıdır. Araştırmanın amacı, problemin nasıl çözüleceğini ifade etme yani sonuçta nelerin beklenildiğini baştan ortaya koyma demektir. Araştırmanın amacı iki farklı düzeyde ifade edilir. Birinci düzeyde araştırmanın genel amacı ortaya konulur. İkinci düzeyde ise, bu genel amacı gerçekleştirebilmek için cevaplanması gereken sorulara ya da test edilecek hipotezlere yer verilir.

Araştırmanın amacı; ortaya konulan problemi, belirtilen varsayımlar ve sınırlılıklar çerçevesinde çözecek nitelikte olmalıdır. Örneğin;

1. Bu araştırmanın amacı, “Kentlerde farklı sosyoekonomik özelliklere sahip altıncı sınıf öğrencilerin matematik başarıları arasında bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aramaktır.

veya

“Kentlerde farklı sosyoekonomik özelliklere sahip altıncı sınıf öğrencilerin matematik başarıları arasında bir farkın olup olmadığını araştırmaktır.”

2. Bu araştırmanın amacı, “Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış bir bilgisayar destekli öğretim yazılımının, öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi nedir?” sorusuna cevap aramaktır.

veya

Bu araştırmanın amacı, “Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış bir bilgisayar destekli öğretim yazılımının, öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini araştırmaktır.”

Örneklerden de anlaşılacağı üzere, genel amaç, tek bir analiz ile gerçekleştirilemez. Örneğin; yukarıda verilen ilk genel amaçta “matematik” başarısı ile kastedilen genelde hesaplama, matematik kavramları, problem çözme gibi becerilerdir. Bu ayrıntılara alt amaçlar veya hipotezlerde yer verilir.

Aynı genel amaç ile ilgili geliştirilebilecek araştırma soruları veya alt amaçlar şunlar olabilir:

1. Ekonomik olarak dezavantajlı ve avantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin hesaplama becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Ekonomik olarak dezavantajlı ve avantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin matematik kavram bilgileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Ekonomik olarak dezavantajlı ve avantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin matematik problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Aynı genel amaca yönelik hipotezler çift yönlü ve tek yönlü olarak şu şekilde yazılabilir:

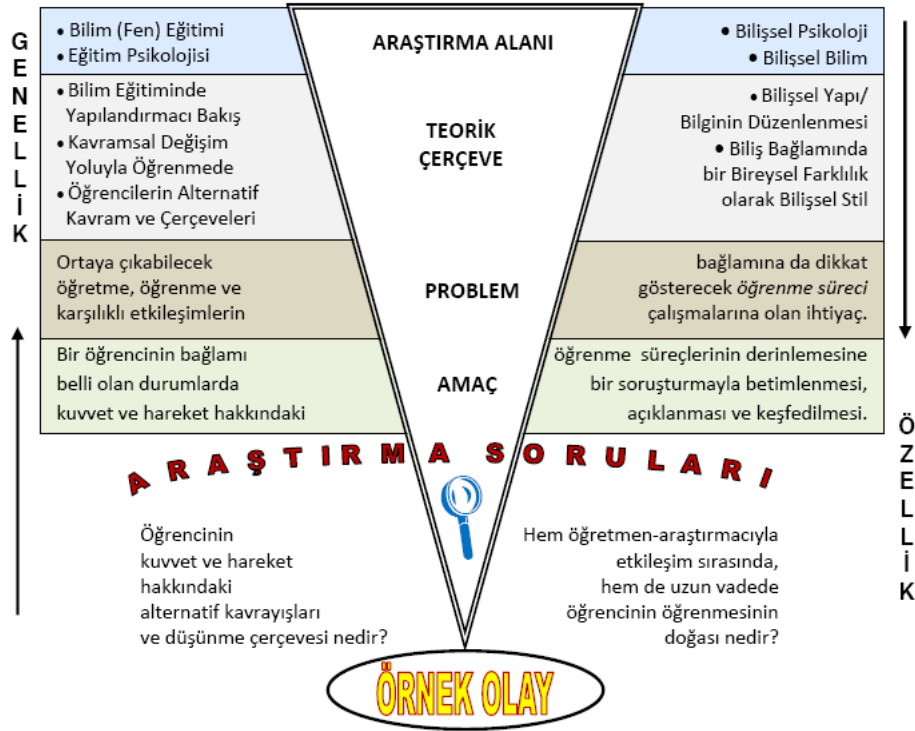
Çift Yönlü Hipotez	Tek Yönlü Hipotez
Ekonomik olarak dezavantajlı ve avantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin hesaplama becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.	Ekonomik olarak dezavantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin hesaplama becerileri diğer öğrencilerin hesaplama becerilerinden daha düşüktür.
Ekonomik olarak dezavantajlı ve avantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin matematik kavram bilgileri arasında anlamlı bir fark vardır.	Ekonomik olarak dezavantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin matematik kavram bilgileri diğer öğrencilerin matematik kavram bilgilerinden daha düşüktür.
Ekonomik olarak dezavantajlı ve avantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin matematik problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.	Ekonomik olarak dezavantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin matematik problem çözme becerileri diğer öğrencilerin matematik problem çözme becerilerinden daha düşüktür.

Çift yönlü hipotezler, fark yok hipotezi (null hipotez) şeklinde de ifade edilebilir. Fark yok hipotezi, hipotezin yönünü göstermez; ilişkinin ya da farkın mevcut olmadığını gösterir. Örneğin; “Ekonomik olarak dezavantajlı ve avantajlı altıncı sınıf öğrencilerinin hesaplama becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.”

“Öğrenme testinden aldıkları puanlara göre sınıfın üst çeyreğinde yer alan öğrencilerle alt çeyreğinde yer alan öğrencilerin okuma başarı puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.”

Nitel çalışmalarda ise bir hipotezi test etmek ve sonuçları genellemek yerine, “Burada ne oluyor?” sorusunu cevaplamaya yönelik olarak seçilen olayın doğal veya simüle edilmiş bir ortamda incelenerek barındırdığı işleyişlere yönelik mekanizmaların farklı yöntem, teknik ve veri kümeleriyle üçleme (sağlama) yapılarak gözlemlenmesinin amaçlanması söz konusudur. Örneğin; çok başarılı bir öğretmen, okul veya öğrenci incelemenin odağı olarak alınabilir ve burada meydana gelen özel durumların belirlenmesine yönelik bir çalışma yapılabilir. Burada amaç tüm başarılı okulların genel özelliklerini saptamak değil, özel durumu olduğu bilinen bir okulun bu özel durumlarının belirlenmesine çalışmaktır. Bundan sonra hipotez kurmaya geçilerek başka çalışmalara yönelmek olasıdır. Dolayısıyla, vuku bulan bir *durumu* anlamaya çalışmak da özellikle son dönemde bilimsel niteliği ön plana çıkarılan çalışma türlerindendir.

Bir nitel araştırmanın (örnek olay incelemesi) teorik çerçevesi, ele alınan problem, çalışmayı yapmakta güdülen amaç ve bunlara bağlı olarak formüle edilmiş araştırma soruları aşağıdaki şekilde görülmektedir.

Taşar, M.F. (2001). *A case study of a novice college student's alternative framework and learning of force and motion*. Yayınlanmamış doktora tezi, The Pennsylvania State University, University Park, PA.

2.1.3. Araştırmanın Önemi

Tezin bu bölümünde araştırmacı, araştırmanın dayandığı kuramsal ya da kavramsal çerçeveyi anladığını göstermelidir. Bu temele dayalı olarak araştırmacı, araştırmanın niçin

gerekli olduğunu ve değerinin gerekçelerini ortaya koymak durumundadır. Bunu başarmanın yolu, diğer araştırmacıların destekleyici ifadelerini sunmaktır.

Bir araştırmanın gerekliliğini sunmanın ikinci yolu da araştırma konusu ile ilgili bilgi yokluğunu belirtmektir. Fakat bunu belirtirken araştırmacı araştırmanın değerini ve önemini açıklamak zorundadır. Bu, özellikle araştırmacı için mevcut bilginin yetersiz olması durumunda geçerlidir.

Bir araştırmaya niçin ihtiyaç olduğunu belirtmenin üçüncü yolu da daha önceki araştırma ile yeni araştırma arasındaki zaman farkını ortaya koymaktır. Yeni bilgi, yöntemler, teknikler ya da şartlar çalışmanın güncellenmesini gerektiriyorsa önceki araştırma yeniden yapılabilir.

Bir araştırmaya duyulan ihtiyacı vurgulamanın dördüncü yolu da diğer araştırmalarla ortaya konulan bilgi içindeki boşluklara ve yeni araştırmanın bu boşlukları nasıl dolduracağına işaret etmektir.

Bir araştırma raporunda problemin önemi ortaya koyulurken çalışmanın sonuçlarının eğitimde teorik ya da pratik bir problemi çözmeye katkıda bulunacağı belirtilmelidir. Buradaki katkı araştırmanın bütünüyle orijinal olmasını gerektirmez. Yürütülen mükemmel projelerin çoğu daha önce yapılan bir çalışmanın sonuçlarını doğrulamak, güncelleştirmek ya da daha önceki projeleri iyileştirmek, mevcut araştırma bulgularını genişletmek içindir.

2.1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Hemen her araştırma belirli sınırlılıklara sahiptir. Araştırmacının, çalışmasını sınırlayan bütün faktörleri rapor etmesi gereklidir. Sınırlamalar kavramsal (tanımsal) ve yöntemsel olmak üzere iki grupta ele alınabilir.

Kavramsal ya da tanımsal sınırlılıklar genel terimlerin kullanılmasından ve açıkça tanımlanmamasından kaynaklanır. Başarı, öğrenme, motivasyon, şahsiyet, zekâ gibi kavramlar bu türdendir. Araştırmacı kendi çalışmasında bu kavramları hangi anlamlarda kullanıyorsa onları o şekilde tanımlamalıdır.

Bazı araştırmacılar kendi terminolojilerini kullanma ihtiyacı duyabilirler. Gerekli tanımlamaların yapılması hâlinde buna izin verilir.

Yöntemsel sınırlılıklar araştırmanın yapılışını ve yorumlarını etkileyen sınırlılıklardır. Bu faktörler araştırmanın deseninde, örneklemen alınmasında, veri toplama araçlarının geliştirilmesinde, veri toplamada, verilerin analizinde kendisini gösteren faktörlerdir.

Bazı araştırmacılar, genellikle araştırmalarının bulgularını etkileyen faktörleri ve şartları sınırlılık olarak ifade etmede hata yaparlar. Örneğin; veri toplama aracı olarak anketi kullanan bir araştırmacı bulgularının geçerliliğinin anketlerin geri dönüş oranına, cevaplama sırasında cevaplayıcının havasına ve ankette yer alan soruların kalitesine bağlı olduğunu belirtmelidir. Araştırmayı etkileyen bütün faktörler liste ne kadar uzun olursa olsun tek tek belirtilmelidir.

Raporun bu bölümünde evrenle, yapılan işlemle, kullanılan araç ya da araştırma deseni ile ilgili bütün sınırlılıklar belirtilmelidir. Böylece okuyucu, araştırmanın bulgularının ne ölçüde diğer durumlara uygulanabileceği konusunda kendi kararını verebilir.

2.1.5. Varsayımlar

Varsayım, doğru olarak kabul edilen bir fikri temsil eden ifadedir. Araştırma durumunda bu tip ifadeler araştırmanın temellerini oluştururlar. Araştırmacının ve başkalarının yürütülecek çalışmada doğru ve hatta değiştirilemeyen ve araştırmayı etkileyen faktörler olarak kabul ettikleri faktörlerin varsayım olarak ifade edilmeleri gereklidir.

Varsayımları yazarken her ifadenin savunulabilirliğine de dikkat edilmesi gerekir. Savunma; mantık, objektif veriler ya da otorite kaynaklara dayandırılmalıdır. Bunlardan en az herhangi birisi sağlanmadıkça bir varsayım savunulamaz ve bu nedenle de kabul edilemez.

Örneğin;

1. Öğrenci değerlendirmeleri yönetici ve diğer öğretim personelinin değerlendirmelerine katılmalıdır.

Bu varsayım bir program değerlendirme çalışmasında ilgili bütün tarafların görüşleri alınarak değerlendirme yapılırsa tamam olur, mantığına dayandırılmıştır. Bu nedenle bu mantığa dayalı olarak, değerlendirmenin tamam olabilmesi için öğrencilerin değerlendirmelerine ihtiyaç vardır.

2. Hâlihazırdaki ve eski öğrenciler aldıkları ve almakta oldukları eğitimle ilgili değerlendirmeler yapabilirler.

Bu varsayım, öğrencilerin aldıkları ya da almakta oldukları eğitimle ilgili görüşlerini bildirme isteklerine yani ampirik verilere dayandırılmıştır. Bu gerçek ilgili literatürün ele alındığı bölümde ve pilot çalışmada ifade edilmelidir.

3. Öğrencilerin görüşlerini doğru olarak ifade edebilecekleri bir veri toplama aracı geliştirilebilir.

Bu değerlendirme, ölçme ve değerlendirme otoritelerinin ve veri toplama aracını geliştirme sırasında görüşlerine başvurulmuş uzmanların görüşlerine dayandırılmıştır.

Eğer varsayımları tartışmalı ise araştırmanın değeri tartışmalıdır. Bu nedenle araştırmacılar varsayımlarını dikkatle belirlemeli ve yapılabilecek muhtemel hataların da farkında olmalıdır. Bu konuda yapılabilecek hataların ilki araştırmayla ilgili bütün varsayımları ifade etmedeki başarısızlıktır. Bu genellikle varsayım kabul edilen, ama açıkça ifade edilmeyen varsayımlar şeklinde ortaya çıkar. Örneğin; anket çalışmalarında katılımcıların verdikleri cevapların gerçek ya da doğru olduğu varsayımı ile hareket edilir ve bu varsayım ilgili çalışmaların önemli bir kısmında yer almaz. Bunun sebebi bu ifadenin savunulmasının güçlüğü olabilir. Ancak yine de bu varsayım raporda ifade edilmelidir.

İkinci hata, ilişkisiz varsayımlara yer verilmesidir. Bunlardan bazıları ya uygulanamaz ya da gereksiz olabilirler. Örneğin, araştırmada yaş önemli değilken katılımcıların yaşı ile verdikleri cevaplar ya da gösterdikleri davranışlar arasında bir ilişkinin var olduğunu belirtmektir.

Üçüncü hata, doğruluğu kanıtlanamayan varsayımlara raporda yer vermektir. Bunun anlamı yukarıda sayılan kriterlerden herhangi birisine uymayan bir varsayımda bulunmaktır. Genellikle acemi araştırmacılar kendi geliştirdikleri veri toplama aracının geçerliliği ve güvenilirliği ile ilgili varsayımlarda bulunabilirler. Aracın geçerliliği ve güvenilirliği ile ilgili çalışmalar yapılmadan aracın geçerli ve güvenilir olduğu yönünde bir varsayımda bulunulamaz. Gerekli işlemler yapıldıktan sonra böyle bir varsayıma yer verilebilir.

Aslında bir araştırmacı kendi yaptığı şeyler için varsayımda bulunmamalı, kendisinin yapmadığı ancak araştırmasını etkileyen durumlar için varsayımda bulunmalıdır.

2.1.6. Tanımlar

Araştırma önerisinin bu bölümünde belirsiz ya da açık olmayan ifadeler açıklığa kavuşturulmalıdır. Araştırmada fikirlerin doğru ifade edilmesinde terimlerin anlaşılır olmasının büyük faydası vardır.

Araştırma raporunda sıkça tekrarlanacak bazı ifadeler kısaltılarak kullanılmalıdır. Tez içerisindeki sembol ve kısaltmalar, ayrı sayfalarda olmak şartı ile liste hâlinde ve alfabetik

sıra ile verilir. Bu gibi durumlarda kısaltmaların ne anlama geldiği açıkça belirtilmelidir. Örneğin;

Program: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Öğretmeni Yetiştirme Programı

KPDS: Kamu Personeli Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavı

Ayrıca:

- Uzun ve bilinen terimler (TBMM gibi) dışında kısaltmalardan kaçınılmalıdır.
- İlk kullanıldığı yerde kısaltmanın ne anlama geldiği açıklanmalıdır: GÜ (Gazi Üniversitesi)
- Eğer bir kısaltma genel olarak kelime şeklinde kullanılıyorsa, açıklanmasına gerek yoktur (IQ, MEB).
- Kaynaklarda kullanılan kısaltmalardan sonra nokta kullanılmalıdır (s.12, ed., c.1).
- Kurum adlarının kısaltmalarında nokta kullanılmamalıdır (TBMM, MEB).
- Kısaltmalarda TDK'nın Yazım Kılavuzu esas alınmalıdır.

Eğer bir araştırmada yer alan bütün önemli değişkenler, özellikle de bir araçla ya da bir araç kombinasyonu ile ölçülüyorsa bu değişkenler dikkatli bir şekilde tanımlanmalıdır. Genelde kullanılan terimlerin çoğu yorumlara açıktır ve doğru raporlaştırma bu terimlerin taşımaları istenilen anlamı doğru verecek şekilde tanımlanmasını gerektirir.

Herhangi bir terimin istikrarsız bir biçimde kullanılması gibi gereksiz ifadeler de fikirlerin doğru iletilmesini güçleştirir. Örneğin;

Kalıcılık: Öğrencilerin son testten on beş gün sonra yapılan testte aldıkları puanlarının ortalamasının son test puanı ortalamasına göre yüzdesi.

2.2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırma konusu ile ilgili kaynaklar taranır; elde edilen kuramsal bulgulara ve araştırma bulgularına dayalı bilgiler bir araya getirilerek kavramsal çerçeve bölümü oluşturulur. Bu bölümde kaynaklar, problemle en az ilişkili olandan en çok ilişkili olana doğru, diğer bir deyişle, genelden özele doğru sıralanmalıdır.

2.3. YÖNTEM

Araştırmanın yöntem bölümünde araştırmada izlenen bilimsel yaklaşımın “araştırma modeli”, araştırmanın “evren ve örneklem”i, “veriler ve toplanması” ile “verilerin çözümlenmesi ve yorumu” gibi ayrıntılar açıklanır. Yöntem, temel problemler ve alt problemler doğrultusunda araştırma kapsamına alınan evren ve örneklem tanıtıldığı, temel ve alt problemlerde ele alınan değişkenlere uygun verilerin toplanma biçimi ile alt problemlere ya da denencelere cevap olabilecek istatistiksel bulgular için uygulanacak analiz tekniklerinin açıklandığı bölümdür.

2.3.1. Araştırma Modeli

Bu başlık altında araştırmada ele alınan problemin ne tür bir araştırma olduğu ve hangi yönteme göre araştırıldığı gerekçeleriyle birlikte verilir. Araştırma yöntemi araştırmanın amacına uygun olmalı ve bir başka araştırmacının anlayabileceği kadar açık ve anlaşılır olmalıdır. Araştırma konusu hangi değişkenlerin ele alındığına işaret etmeli, yöntem, araştırma değişkenlerini en doğru ölçebilecek türden olmalıdır.

Araştırmanın modeli (deseni) araştırmada ele alınan soruları ya da denenceleri test etmeyi güvence altına alan verilerin, araştırmanın amacına uygun ve ekonomik olarak toplanmasını ve çözümlenmesini sağlayan koşulların düzenlenmesidir. Araştırma modeli, araştırmadaki değişkenlerin birbirine göre durumları, sayıtların sağlam olması, araştırma sonuçlarının güvenilirliği ile doğrudan ilgilidir. Bu bakımdan model ve modele konu olan değişkenlerin özellikleri ve birbiri ile ilişkileri ayrıntılı bir şekilde verilir. Gerekirse gözlem ve ölçme durumlarını açıklayıcı model verilir.

Araştırma modelinin özellikleri; seçilme nedeni, araştırma problemi/alt amaçlar ya da denenceler dikkate alınarak açıklanmalıdır. Yöntemle ilgili olarak; araştırma için yerine getirilen ya da araştırmacı tarafından düzenlenen koşullar açıklanmalıdır. Araştırmanın nerede, ne zaman ve nasıl yürütüldüğü açıklanmalıdır.

Araştırma türleri, yaygın bir şekilde betimsel ve deneysel olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmaktadır. Betimsel araştırmalar geçmişte ya da hâlâ var olan bir durumu var olduğu hâliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalardır. Deneysel modeller, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini açıklamak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında gözlenmek istenen verilerin üretildiği modellerdir. Deneysel veriler tek denekli ya da çok denekli olabilmekte, çok denekli desenler de tek faktörlü ya da çok faktörlü desenler olarak kendi içinde çeşitli ölçütlere göre sınıflandırılabilmektedir.

2.3.2. Evren ve Örneklem

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği objeler, varlıklar bütünüdür. Araştırmanın bu kısmında evrenin özellikleri, varsa sayısal sonuçları ile birlikte verilir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta evrenin ele alınan problem açısından özelliklerinin verilmesidir. Bir araştırma problemi açısından evren homojen olabileceği gibi bir başka problem açısından evren heterojen olabilir. Evrenin bu özellikleri örneklem seçme işinde dikkate alınması gereken bir özelliktir.

Gerekli durumlarda araştırma evreni ve çalışma evreni ayrı ayrı açıklanmalıdır. Araştırma bulguları benzer bir grup için de genellenecekse ayrıca kuramsal evren de açıklanmalıdır. Evrenin özellikleri, araştırmanın sınırlarını belirtecek şekilde tanımlanmalıdır.

Evren bazen sınırları belli olmayan objelerden oluşabilir. Bunu da belirtmek araştırmının şeffaflığı açısından önem taşır. Sınırları tam olarak kestirilemeyen evrenden örneklem seçerken daha titiz ve uygun yöntemi seçmek gerekir.

Örneklem, araştırma evreninden belli kurallara göre seçilmiş ve doğrudan gözlem ve deneye tabi tutulmuş objeler takımıdır. Örneklem, evreni güvenilir derecede temsil eden ve araştırma için gerekli bilgilerin toplandığı kümedir. Araştırmacı ekonomik güçlük, zaman yetersizliği ve kontrol güçlükleri gibi nedenlerle evrenin tümü yerine, evrenden yansız olarak seçilen örneklem üzerine çalışmak isteyebilir. Raporun örneklem başlığı altında evrenin tüm özelliklerini yansıtan bir örneklem oluşturulabilmesi için kullanılacak örnekleme yöntemi (basit yansız örnekleme, tabakalı örnekleme, küme örnekleme vb.), örneklem grubunun sayısı evrene ait hesaplanabilir güvenilirlik sınırları içinde belirlenmeli, örnekleme belirleme yöntemi ve örnekleme ait özellikler hakkında bilgi verilmelidir. Evreni temsil edecek birim ya da sayının nasıl seçildiği ve evreni temsil etme durumu açıklanmalıdır.

Örneklem hatasının belirlenmesi için uygulanan istatistik işlemler varsa açıklanmalı ve alınan örneklem istatistiksel verilerin analizinde kullanılacak istatistik tekniklere uygunluğu açıklanmalıdır.

Tanımlanan bir evrenden belli bir örnekleme yöntemi kullanılarak örneklem seçmenin mümkün olmadığı deneysel ve tarama türü çalışmalar söz konusu olabilir. Bu durumda araştırmının, katılımcıların ya da deneklerinin “çalışma grubu” olarak tanımlanması daha doğru olabilir.

Nitel araştırmalarda çoğu kez örneklem yerine *katılımcı* ifadesinin kullanıldığı ve bir evrenden bahsedilmediği görülmektedir. Çünkü bir hipotez testi yaparak bir genellemeye ulaşmak yerine, ele alınan olay, olgu, kişi veya kurumların derinlemesine incelenerek öz niteliklerinin anlaşılmasına çalışılması söz konusudur.

2.3.3. Verileri Toplama Teknikleri

Araştırmının temel dayanağı olan veriler, araştırma sürecinde problemlere cevap aramak ve sonuca ulaşmak için gözlem veya ölçmeye dayalı olarak toplanan bilgiler bu bölümde tanımlanmalıdır. Ayrıca verilerin toplanması için kullanılan teknikler araştırmanın alt problemlerine ya da denencelerine göre seçilmelidir.

Bu bölümde, verilerin elde edilmesinde kullanılan veri toplama aracının hazırlanma biçimi ve seçilme nedeni, nasıl geliştirildiği veya geliştirilmiş bir araç kullanılması durumunda geçerlik ve güvenilirliği açıklanmalıdır. Veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmişse geçerlik ve güvenilirliğinin hangi istatistiksel yöntemle yapıldığı anlatılmalıdır.

Araştırmada ihtiyaç duyulan veriler, çeşitli kaynak ve yollarla elde edilebilir. Bu yollardan hangisinin seçileceği, araştırmanın amacına, verilerin özelliğine, veri kaynağının durumuna ve araştırmacının imkânlarına bağlıdır. Temel problemler ve alt problemlerin gerektirdiği veriler, anket, çeşitli performans ve psikolojik testler uygulanarak toplanacağı gibi görüşme ve gözlem yapılarak ya da çeşitli ortamlarda korunan dosya kayıtları incelenerek de elde edilebilir.

Araştırmının amaçlarına uygun olarak kullanılabilecek hazır bir araç bulunmuyorsa ve geliştirilmesi gerekiyorsa, araç ile ilgili olarak yapılması planlanan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin açıklamalara yer verilir.

Araştırmada birden fazla ölçme aracı geliştirilmişse bunlarla ilgili geliştirme süreci ayrıntılı bir şekilde verilir.

Veri toplama teknikleri bir araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin teminatı gibidir. Bu bakımdan araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları mutlaka yapılmalı ve bu çalışmalar yöntem bölümünde, tereddüde yer vermeyecek biçimde açıklanmalıdır. Örneğin, bir program değerlendirme araştırmasında kullanılan çoktan seçmeli testin hangi hedefler ve konuları kapsadığı, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında hangi tekniklerin seçildiği, süreçte yapılan iyileştirmelerin neler olduğu sayısal sonuçları ile birlikte verilir. Veri toplama araçlarındaki gözlem ve ölçme durumları araştırma amaçlarına paralel, araştırmadaki problemlerin gerektirdiği kadar olmalıdır. Örneğin, araştırmada gerekli değilse gelir durumunu sormak zaman ve enerji kaybından başka işe yaramaz. Veri toplama araçlarında gereksiz sorulardan kaçınılmalı, gerekli soru ve ölçme durumları göz ardı edilmemelidir.

Nitel çalışmalarda kişilerle yapılan derinlemesine ve yüz yüze görüşmeler, odak grup seçimi, belge toplanması ve analizi, alanda gözlem, yapılan eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi, kişilerin anlatımlarının derlenmesi, değerlendirilmesi gibi veri kaynakları ve veri toplama yöntemleri kullanılır.

Ayrıca veri toplama sürecinde, işlemlerin araştırma etik kuralların uygun olarak yürütmesini sağlayıcı ne tür önlemler alınacağı/alındığı da açıklanmalıdır.

2.3.4. Verilerin Analizi

Bu kısma araştırma verilerini analiz etme ve anlaşılır hâle getirmeyle ilgili genel sürecin tanıtımıyla başlanmalıdır. Bulgularla ilgili tartışmalar burada yapılmamalı bir sonraki bölüm olan tartışma bölümünde yapılmalıdır. Hakkında yeterince işlem yapılamayan veya bilgi toplanamayan örneklerin araştırmaya dâhil edilip edilmeyeceğine burada karar verilmelidir. Dikkate alınmayan örneklerin veya verilerin araştırma dışında tutulması, araştırmayla ilgili bütün verileri etkileyebileceği için bu durumun bölümün başlangıcında tartışılması daha uygundur.

Araştırma için toplanan verilerin araştırmada ele alınan problemlere yorum getirecek şekilde nasıl düzenlendiği ve analiz edildiği bu kısımda açıklanır. Ayrıca toplanan verilerin değişkenlerine göre kullanılan istatistiki teknikler, kullanım amacı ve probleme nasıl çözüm sağlayacağı veya kullanılan ölçeklerin türleri hakkında açıklayıcı bilgilere yer verilmelidir.

Araştırmada ele alınan probleme uygun çözüm yollarının bulunması; veri analiz tekniklerinin denencelere, verilerin doğasına, istatistik tekniklerinin sayıltılarına uygun olmasına bağlıdır. Bu kısımda toplanan verilerin hangi teknikler kullanılarak analiz edileceği, bu analizlerin mekanik mi yoksa bilgisayar ortamında mı yapılacağı, bilgisayar ortamında yapılacaksa hangi programların kullanılacağı vb. bilgilere yer verilir. Ayrıca verilerin analizinde kullanılacak istatistiksel teknikler, verilerden elde edilen ölçümlerin doğasına uygun olmalıdır. Örneğin; cinsiyet ile öğrenim görülen bölüm arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, bu iki değişkenin süreksiz ve kategorik olması nedeniyle kay-kare tekniğinin kullanılacağı açıklanmalıdır.

Elde edilen verilerin hangi sınıflandırmalar/kodlamalar doğrultusunda işlendiği açıklanmalıdır. Bu sınıflandırmalar, araştırma probleminin amaçlarına uygun olarak yapılmalı ve toplanan verilerin/bilgilerin başkaları tarafından da anlaşılabilmesi, gerektiğinde aynı

yollarla elde edilmiş başka verilerle karşılaştırılabilmesi için verilerin analizinde kullanılan yöntemler ve amaçları açıklanmalıdır.

Verilerin çözümlenmesinde istatistik yöntemler kullanılması durumunda yapılan istatistiklerin açıklamalarına yer verilmelidir.

2.4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilerin işlenmesinden sonra problem çözümüne ışık tutacak şekilde kullanıma hazır hâle getirilen veriler bulgular bölümünde yer alır.

İstatistiksel veya niteliksel analiz sonuçlarını ortaya koymanın en iyi yolu; bulguların, çalışmanın amaçları veya hipotezleri etrafında organize edilmesidir. Araştırmada belirlenen her amaç veya hipotez, bölüm içerisinde ayrı bir alt başlık olarak ele alınmalıdır. Örneğin, üç alt amaç varsa bölüm içerisinde üç ayrı alt bölüm olmalıdır.

Bulgularla ilgili bölümü oluştururken her bir alt amaç veya hipotezle ilgili tablo veya şekiller oluşturmak daha mantıklıdır. Bu tablo veya şekiller okuyucu açısından da daha anlaşılır olabilir ve araştırmacının verileri yorumlamasını da kolaylaştırır. Tablo ve şekiller açıklanırken önemli olanlar vurgulanmalıdır. Bütün detayların ele alınması asıl verilmek istenenden uzaklaşmaya yol açabilir. Burada kullanılan tablo, şekil, grafik vb. görseller mutlaka kurallara uygun olmalıdır.

Bulgular, önce elde edildiği şekli ile olduğu gibi sunulmalı, yoruma yer verilmemelidir. Yorum ayrı paragraf hâlinde sunulmalıdır. Hipotezin niçin reddedildiği veya doğrulandığı, sonuçların başka araştırmaların sonuçlarıyla örtüşüp örtüşmediği nedenleriyle ortaya konulmalıdır. Bulguların sunumunda araştırmacının beklentileri ve subjektif yargıları değil, problemin çözümü için bulunan sonuçlar ön planda tutulmalıdır. “Bulgular ve Yorum” bölümü, araştırma bulgularının uzun bir şekilde tartışılmasının gerekli görüldüğü durumlarda “Bulgular” ve “Tartışma” olarak iki ayrı bölüm halinde de yazılabilir.

Bulgular kısmının düzenlenmesinde ham veri tablolarına yer verilmeden, analiz edilmiş tablolar doğrudan sunulabilir. Gerek görülürse ham veri tabloları “EKLER” bölümünde verilebilir.

Analizi yapılan veriler sayısallaştırılarak tablolarda sunulmadan önce hangi probleme ilişkin veri olduğu ve hangi istatistik yöntemle analiz edildiğine ilişkin bilgi verilmelidir.

Tablo sunulurken, tabloya giriş ifadesi yazılır, tablonun altına da “Tablo.....’da görüldüğü gibi.....” şeklinde tablodan çıkış ifadesi yazılır.

Bulgular bölümünün sonunda, araştırmadan elde edilen kayda değer bulguların özeti ile yorumları verilirse, araştırma daha açık ve anlaşılır, önemli bulguları vurgulayıcı şekilde ifade edilmiş olur.

Yukarıda söylenenler ağırlıklı olarak nicel çalışmalar içindir. Benzer yollar nitel çalışmalar için de geçerlidir. Nitel bir çalışmada da sonuçlar araştırma soruları veya amaçları çerçevesinde organize edilmelidir. Eğer bir dizi durum belirleme çalışması yapılıyorsa her bir durum için ayrı bir bölüm oluşturulmalıdır. Durum çalışmaları, aralarında karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla mümkün olduğunca benzer şekilde organize edilmelidir. Nicel çalışmaların sonuçları birkaç paragraf ve tablo ile kolaylıkla ifade edilebilirken, nitel çalışmaların sonuçları daha uzun anlatımları gerektirebilir. Nitel çalışmalarda kullanılan dil oldukça önemlidir ve kullanılan literatürün hem çok zengin hem de iyi sentez edilmiş olması gerekir. Hatta yazılanların meslektaşlar ve diğer ilgililerden de notlar ve görüşler alınarak tekrar tekrar yazılması gerekebilir. Verilen dönütlerde bulguların yeterli şekilde detaylı olup olmadığı, basit düşünce ve kavramların önemli olanlardan ayrılıp ayrılmadığı, araştırmacının

bakış açısının bilimsel olup olmadığı, farklı kaynakların kullanılıp kullanılmadığı konularına ışık tutulmalıdır.

2.5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tezin en son bölümünde oluşturulan bu kısımda araştırma problemi, yöntemi, her bir sonucun yorumu, çalışmanın sınırlılıkları ve bulguların ileriye dönük uygulamaları konusunda kısa bir özet yer alır. Araştırmacının, varsa benzer konuda yapılan çalışmalarla karşılaştırılması yapılarak yapılan çalışmalarla uygunluğu tartışılır ve gerekli yorumlar yapılır.

Bu kısımda önemli olan araştırmayla ilgili en önemli istatistiksel sonuçların belirlenip yorumlanmasıdır. Her bir önemli sonuç incelenirken;

- Gerçekten bu sonuç önemli mi? Neden?
- Sonuç önceki araştırmalarla tutarlı mı? Tutarlı değilse neden?
- Sonuç farklı açılardan ifade edilebilir mi?
- Alternatif ifade şekillerinden öncelikli olanlar var mı?
- Sonuç daha ileri düzeylerde ve farklı ortamlarda araştırma yapma açısından önemli mi?
- Eğer sonuç ileri araştırmalara yol açıyorsa bu araştırmalar neler olabilir?

sorularına cevaplar verilmelidir.

Yukarıdaki sorulara verilecek cevaplar araştırmayı okuyup, sonuçları uygulayacaklar açısından oldukça önemlidir.

Başkalarının yaptığı araştırmalar da dikkate alınarak sonuçlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar, ortaya atılan düşünceler açıklığa kavuşturulup pekiştirilmelidir. Daha önceden dile getirilen noktalar tekrar tekrar vurgulanmamalıdır. Her bir ifade araştırmacının ortaya koyduğu sonuçları güçlendirirken, okuyucunun da problem hakkında ufkunu genişletmelidir. Araştırmayla ilgili bazı temel sorular dile getirilebilir, ancak her soruna değinilmemeli ve olumsuz sonuçlar da göz ardı edilmeden kabullenilmelidir.

Polemiklere ve basit tartışmalara yer verilmemelidir. Araştırmacının teorik ve uygulamayla ilgili sonuçları ortaya konularak geliştirilmesi yönünde önerilerde bulunulabilir veya yeni bir araştırma tavsiye edilebilir. Bu açıklamalar kısa olmalı ve aşağıdaki sorular göz önüne alınmalıdır.

1. Araştırma bilime ne katkı sağladı?
2. Çalışma orijinal bir problemin çözülmesine nasıl katkı sağladı?
3. Teori ve uygulama açısından araştırmadan hangi sonuçlar çıkarılabilir?

Bu sorulara verilecek cevaplar araştırmacının bilime temel katkılarını ortaya koyacaktır.

Yapılan öneriler araştırmaya dayalı olmalıdır. Araştırmacının amaç ve alt amaçları, hipotezleri vb. dikkate alınmalıdır. Araştırmayla doğrudan ilgili olmayan konular hakkında önerilerde bulunulmamalıdır. Öneriler yapılırken program, öğretmen, öğrenci, aileler vb. açılardan sınıflandırılabilir.

3. ARKA BÖLÜM

3.1. KAYNAKÇA

3.1.1. Alıntılar (Aktarmalar) ve Kaynak Gösterme

Tezlerde, özellikle problemin tanımlanması, araştırma yönteminin belirlenmesi ve bulguların yorumlanması aşamalarında geniş bir literatür taraması yapılır. Bu taramalarda, diğer araştırmacı ve düşünürlerin yaptıklarından yararlanılır.

Tezlerde yapılan aktarmalarda, araştırmacı neyi, nereden ve nasıl aldığını belirtmek zorundadır. Kuralına uygun yapılmayan aktarmalar fark edildiğinde, tezin reddine yol açar.

Doğrudan aktarmalarda alıntı, ana düşünce, biçim ve içerik yönünden değiştirilmeden tezde yer alır. Üç satır ve daha kısa olan alıntılar tırnak işaretleri içinde ve normal satır aralıklarıyla yazılır. Üç satırdan daha uzun alıntılar, az yer tutması ve ilk bakışta bunun bir aktarma olduğunun anlaşılabilmesi için, sıkıştırılmış paragraf şeklinde verilir. Bu amaçla, tüm paragraf soldan satır başı hizasından bloklanıp küçük puntolarla yazılır. Örneğin;

Bilim, araştırma ve geliştirme faaliyetleri ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmenin gerçekleşmesinde etkin araçlar olarak belirmektedir. Bilimsel ve teknolojik araştırmaların üretim ve karar verme mekanizmalarına olan etkileri özellikle gelişmiş ülkelerde hemen her alanda kendini belli etmektedir. Oysa, az gelişmiş ülkelerde bu ilişkiyi fark etmek bile zordur (DPT, 1973: 685)

Aynen aktarılan parçadan bazı cümle ya da söz öbeklerinin çıkarılması hâlinde, çıkarmanın yapıldığı yere konan üç nokta (...); çıkarma cümle sonuna gelmişse, dört nokta kullanılır (....). Bunlardan üçü yapılan çıkarmayı, biri de cümlenin bitişi simgeler. Örneğin;

“Planda, araştırma ile ilgili çalışmalarda önce yurdumuzda her alanda araştırma çalışmalarının bugünkü durumu incelenmiş ve buna bağlı ... araştırmaya ... verilecek yön tayin edilmiştir (DPT, 1963: 463).

Doğrudan aktarmalarda, alıntının farklı şekilde alınmasını gerektiren iki özel durum vardır. Birincisi, alıntı yazarın kendi başlattığı bir cümleyi tamamlayarak sürüyorsa (yazarın cümlesi içine alınıyorsa) özel adlar dışında, her zaman küçük harfle başlar; ikincisi, alıntı cümle yazarın kendi anlatımıyla sürdürülmüşse, alıntı sonundaki asıl nokta kalkar. Örneğin; “hayatta en hakiki mürşit ilimdir” alıntısında hem başlık küçük harfle başlamış hem de özdeyişin sonundaki nokta konulmamıştır. Tırnak içinde yapılan doğrudan aktarmalarda alıntılar bir cümle değerinde ise, ilk kelimenin baş harfi büyük olur ve sonuna uygun noktalama işareti konur. Örnek: Atatürk, bilimden bahsederken “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” diyor.

Ana düşünce değişmeksizin, özgün biçim ve içeriğe uyma zorunluluğu olmadan, yazarın kendi anlatımıyla yapılan bilgi aktarmalarına “dolaylı aktarma” denir. Burada önemli olan alıntının, anlam kayması olmadan, tez ile serbestçe bütünleştirilmesidir. Dolaylı aktarmalarda, tırnak işaretleri ya da sıkıştırılmış paragraf gibi, herhangi özel bir işaret ve biçim kullanılmaz.

Doğrudan ve dolaylı her türlü aktarmada, kaynak gösterilmesi zorunludur. Kaynak gösterme işi, her aktarmanın nereden yapıldığını ayrı ayrı gösterecek şekilde anında yapılır ve bu kaynaklar ayrıca kaynakçada verilir.

Alıntı Örnekleri:

Alıntı 40 kelimeden az ise cümle çift tırnak içinde belirtilmelidir.

“Kendi alanlarında ve öğretim sürecinde tam anlamıyla yeterli öğretmenler olmaksızın eğitimsel ve endüstriyel öğretim programı tam olarak başarılı olamaz” (Miller ve Miller, 2002: 1).

Eğitimi çeşitli şekillerde tanımlamak mümkündür. Örneğin, Ertürk (1998) eğitimi, “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklik meydana getirme süreci” (s.12) olarak tanımlamaktadır.

“Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklik meydana getirme sürecidir. Kültürlemenin belli bir çeşidi olduğunu söylediğimiz eğitim, yani kasıtlı kültürleme ile kasıtsız kültürleme bir arada ve birbirini etkileyerek vuku bulmaktadır” (Ertürk, 1998: 12-13).

Alıntı 40 ya da daha fazla kelimeyi içeriyor ise tırnak içinde değil, normal makaledeki yazıdan ayırmak için, blok formatında her satır soldan itibaren beş boşluk içeriden girinti (indented) olacak şekilde yazılmalıdır.

Öz değerlendirme tek bir kavram değildir. Öğretmenin kendi öğretimini iyileştirmek amacıyla kendi gelişimine ilişkin pek çok farklı kanaat oluşturma biçimlerini kapsayan pek çok ögeden oluşan bir bütündür. Öz değerlendirme, kişisel gelişim için son derece güçlü bir mekanizmadır çünkü özdeğerlendirme yapan öğretmen genellikle kendini geliştirmeye güdülenmiştir. Öz değerlendirmenin en önemli yararı öğretmenin kendi zayıf ve güçlü yanları üzerinde düşünmesinden kaynaklanan yüksek öğretimsel iyileşmedir. (Barber, 1990: 218)

3.1.2. Kaynakça Sayfası

Kaynakça araştırılan konuya ilişkin tüm yayınların, alfabetik olarak sıralandığı bir bölümdür. Kaynak türüne göre değişen biçimleri vardır. Her kaynak, yazı alanının sol kenarından başlar ve sağ kenara kadar devam eder. İkinci ve daha sonraki satırlar, sıkışık satır aralıkları ile bir tab içeriden başlar. Kaynaklar arasında birer normal satır aralığı bırakılır. Böylece, her kaynak yazar soyadı ile kolayca fark edilecek şekilde sıralanmış olur.

Yazılı bir kaynağın tanıtılmasında üç tür bilgi verilir. Bunlar, sıra ile “yazar adı”, “eser adı” ve “yayın bilgileri (basım sayısı, cilt ve sayı numaraları, yayın yeri, yayınevi ve yayın tarihi)”dir.

Unvan belirten “Prof. Dr.” ve “Müh.” gibi kısaltmalar, tanıtıcı bilgi olarak yazar adı ile birlikte verilmez. Çünkü, okuyucunun dikkati söyleyenden çok söylenene yöneltilmelidir. Ayrı bölüm yazarlı kitaplarda, önce yararlanılan bölümün yazarı olmak üzere, bölüm yazarı

ve derleyen (editör) birlikte kullanılır. Aynı şekilde, eser bir çeviri ise önce yazarın adı, eser adından sonra da çevirenin adı verilir.

Genel Kurallar

1. Makale adı verilirken başlık verme formatına uygun olarak temel isim ve sıfatların ilk harfleri büyük bağlaç ve artikellerin ilk harfleri küçük olacaktır.
2. Bir veya iki yazarlı makaleler metin içinde iki yazarın da soyadı zikredilmek sureti ile verilecektir. Metin içinde verilecek olan referanslarda küçük harf kullanılacaktır. Birden fazla yazarlı makaleler metin içinde (ilk yazarın soyadı vd., yıl) şeklinde verilecek, ancak kaynakçada tüm yazarların isimleri eksiksiz olarak belirtilecektir.
3. Aynı yazar veya yazarların aynı yıl içinde birden fazla makalesi varsa bunlar (a) ve (b) şeklinde listelenecektir.
4. Kaynak listesinde İngilizce makalelerde son iki yazar arasına “and” Türkçe makalelerde “ve” konulacaktır. Ancak metin içinde verilirken sadece “ve” kullanılacaktır.
5. Baskıda olan makaleler için İngilizcede (in press) Türkçede ise (baskıda) yazılacaktır.
6. Kaynak listesinde dergi adı verilirken kesinlikle kısaltma yapılmayacaktır (Örneğin; Education yerine Edu., Science yerine Sci. veya Journal yerine J.) .
7. Kaynakça gösterimi ile ilgili olarak tez yazım kılavuzunda belirtilmeyen hususlar konusunda APA yazım kuralları geçerlidir. APA yazım kurallarına <http://www.apastyle.org> adresinden erişim sağlanabilir.

Örnekler

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Tek yazar, tek çalışma

Yazarın soyadı ve eserin yayımlandığı tarih verilir. Buna ilişkin örnek üç değişik şekilde verilmiştir.

Sönmez (1998) Türkiye’deki bölgesel eşitsizlikleri incelediği çalışmasında,dır.

Türkiye’deki bölgesel eşitsizliklerin incelendiği bir çalışmada,dır (Sönmez, 1998).

Sönmez’in 1998’de yayımlanan çalışmasında, Türkiye’deki bölgesel eşitsizlikler konusundadır.

Son örnekte görüldüğü gibi, metin içinde, cümlede yazar ve yayın yılı belirtiliyor ise, ayrıca parantez içinde yazar ve tarih verilmez.

İki yazarlı çalışma

İki yazar varsa, her ikisinin de soyadı verilir. Yöntem en genel anlamda tanımlanır (Dembo ve Gibson, 1985: 12). Dembo ve Gibson’a (1985: 12) göre
.....dır.

Üç, dört ve beş yazarlı çalışma

Kaynağın ilk geçtiği yerde hepsi verilir. İzleyen yerlerde ise birinci yazarın soyadı verilerek “ve diğerleri” bağlacı konur.

William, Johns, Smith, Bruce ve Bradley (1994) buldu. (İlk geçtiği yerde).

William ve diğerleri (1994) tarafından yapılan.....

Altı ya da daha fazla yazarlı çalışma

Metin içinde ilk belirtildiği yerde, ilk yazarın soyadı verilir, “ve diğerleri” diye devam edilir. Kaynakça listesinde her yazarın soyadı ve ilk adlarının baş harfleri verilir.

Sayılan ve diğerleri (2005).....

Gruplar (yazar olarak)

Grup isimleri yazar gibi ele alınır (kurum, dernek, hükûmet kuruluşları ve çalışma grupları). Genellikle metin içinde her geçtikleri yerde yazılırlar.

Bazı grup yazarlarının ismi ilk geçtiği yerde açıkça yazılır ve sonra kısaltılarak kullanılır.

Bir grup yazarın isminin kısaltılmasına karar verirken, şu genel kurallar kullanılır: Kısaltmalar, okuyucu için yeterince bilgi verecek şekilde olmalıdır ve kaynakçaya da hiçbir güçlük olmadan yerleştirilebilmelidir.

İsim uzunsa ve eğer kısaltması kolaylıkla okunabilir ve biliniyor ise, ikinci ya da daha sonra geçtiği bir yerde kısaltma kullanılır.

Eğer isim kısa ise veya kısaltma anlaşılmıyorsa, her geçtiği yerde açık adını yazmak daha yararlıdır.

Metin içinde ilk gösterme:

(Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1991).

Daha sonraki göstermeler:

(MEB, 1991).

Aynı soyadlı yazarlar

Eğer kaynakça/kaynaklar listesinde iki veya daha fazla aynı soyadı olan yazar varsa, metin içinde ilk adları da verilerek kullanılır. Hatta yayın yılları farklı olsa bile böyle kullanılması gerekir.

N. Özdemir (1985) ve M. Özdemir (1990) tarafından yapılan çalışmalarda.....

Aynı parantez içinde iki veya daha çok çalışma

Yayın yılına göre sıralanarak, aynı yazarların iki ya da daha çok çalışması düzenlenir. Basımda olan çalışma varsa, bu en sona konulur. Önce yazarların soyadları verilir, ardından her bir çalışma için sadece çalışma yılları verilir.

(Köklü ve Büyüköztürk, 1991, 1993).

(Balcı, 1984, 1990, 1993, basımda).

Aynı yazarın aynı yıl yaptığı çalışmaları

Yazarın birden fazla çalışmalarını ayırt edebilmek için yılların ardından harfler kullanılır.

(Demir, 1990a, 1990b, 1990c; Yılmaz, 1992 basımda-a, 1992 basımda-b)

Yazarları farklı iki veya daha fazla çalışma

Bu tür çalışmalar aynı parantez içinde, soyadlarına göre alfabetik sıraya dizilerek ve birbirlerinden noktalı virgül ile ayırarak verilir. Örneğin;

Çeşitli çalışmalar (Başaran, 1984; Bursalıoğlu, 1987; Taymaz, 1984).

Kaynakça Listesinde Kaynak Gösterme

Bir çalışmanın sonunda yer alan kaynakça listesi, çalışmayı belgeler ve her bir kaynağın yeniden bulunması ve tanımlanması için gerekli bilgiyi sağlar. Yazarlar, anlaşılır bir biçimde referansları seçmeli ve bu liste sadece çalışmanın araştırılması ve hazırlanmasında kullanılan kaynakları kapsamalıdır. Kaynaklar, kaynakça listesinde yazar soyadına göre alfabetik olarak dizilir. Kitap ve dergi isimleri italik ya da koyu olarak yazılmalıdır.

Kaynak bilgileri sayfa başından başlatılır. Bir satıra sığmayan kaynak gösterimlerinde, ikinci satır bir cm (4-7 karakter) içerden başlatılır.

Sürelî Yayına İlişkin Genel Form

Yazarın Soyadı, Adının Baş Harfî. (Tarih). Makalenin adı. *Derginin Adı*. Cilt(sayı). Sayfa Nu.

Dergi adı dışında derginin cilt numarası da italik ya da koyu yazılır. Yılda bir sayıdan fazla yayınlanan dergilerde cilt sayısı dışında bir de sıra sayısı veriliyorsa, cilt yanına parantez içinde derginin sayısı italik ya da koyu olmaksızın yazılır.

Kitaba İlişkin Genel Form

Yazarın Soyadı, Adının Baş Harfi. (Yıl). *Kitabın adı*. (Baskı sayısı). Yayın Yeri: Yayınevi.

Sürelî Yayın Örnekleri

Tek yazarlı, bir dergide makale

Boz, H. (2001). Kitle iletişim araçları ve suskunluk sarmalı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1-2), 41-48.

Bekerian, D. A. (1993). In search of the typical eyewitness. *American Psychologist*, 48(5), 574-576.

Bir dergide üç ya da dört yazarlı, makale

Borman, W. C., Hanson, M. A., Oppler, S. H., Pulakos, E. D., and White, L. A. (1993, May). The people in organization. *Organizational Management*, 41, 21-30.

Altı ya da daha çok yazarlı, bir dergide makale

Kahraman R. C., Borman, C., Hanımgil, M., Özler, H., Perçin, D., ve Sergen, L. (1993). Kroner kalp rahatsızlığının belirlenmesinde rol oynayan faktörler. *Sağlık Psikolojisi*, 12(2), 301-307.

Baskıda olan makale

Zekeriya, M., ve Kermenek, S. C. (Baskıda). Suçlu davranışların kalıtsal kökenleri kar mıdır? *Çocuk Psikolojisi*, 17, 24-31.

Yazarsız, günlük gazetede makale

New drug appears to sharply cut risk of death from heart failure. (1993, July 15). *The Washington Post*, p. A12.

Sağlıklı Yağ Reçetesi. (4 Nisan 1993). *Hürriyet*, s.15.

- Yazarsız çalışmalar, çalışmanın adının ilk kelimesine göre kaynakça listesine girer.
- Metin içinde kaynak göstermede ise, kısa bir başlık parantez içinde verilir (New Drug, 1993).
- Sayfa numaralarından önce İngilizce ise, p., Türkçe ise s. kullanılabilir ya da bu semboller kullanılmadan sadece sayfa numarası verilebilir.

Abstract

Woolf, N. J., Young, S.L., Fanselow, M.S., and Butcher, L.L. (1991). Alteration in cortex by pavlovian conditioning. *Society for Neuroscience Abstracts*, 17, 480.

-Eğer süreli yayının adı “abstracts” kelimesini içermezse, abstract adı ile nokta arasına, köşeli parantez içinde, [abstract] yerleştirilir.

Yıllık olarak yayımlanan süreli yayın

Fiske, S.T. (1993). Social cognition and social perception. *Annual Review of Psychology*, 44, 155-194.

Bir dergide çeviri makale

Bruce, T. (1994). Çocukların yaşamında oyunun rolü (çev. A. F. Altınoğlu). *Eğitim ve Bilim*, 18(92), 64-69. (Orijinal makalenin yayım tarihi, 1970)

- Makale hangi dile çevrildi ise, makale adı o dilde verilir.
- Çevirenin adı, örnekte gösterildiği gibi makalenin isminin ardından parantez içinde verilir.

Çevirilerden yapılan alıntılar, metin içinde gösterilirken yazarın soyadından sonra, sırasıyla orijinal tarih ve çeviri tarihi verilir. Örnek:

Bruce’e (1970/1994) göre dır.

Kitap Örnekleri

Bursalıoğlu, Z. (2003). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama*. (7. basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Mitchell, T. R. and Larson, J. R. (1987). *People in organizations* (Third edition). New York: Mc Graw-Hill.

Timur, T. (2000). *Toplumsal değişme ve üniversiteler*. Ankara: İmge Kitabevi.

Kurumun yazarı ve yayımcısı olduğu kitap

Australian Bureau of Statistics. (1991). *Estimated resident population by age and sex in statistical local areas*. New South Wales, June 1990 (No.3209.1). Canberra, Australian Capital Territory: Author.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2005). *Ekonomik ve sosyal göstergeler (1950–2004)*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

Bir editör (veya editörler) tarafından hazırlanmış kitap

Sayılan, F. ve Yıldız, A. (Editörler). (2006). *Yaşam boyu öğrenme*, Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Pegem A Yayıncılık.

Çeviri kitap

Hollingsworth, P. M. and Hoover, K. H. (1999). *İlköğretimde öğretim yöntemleri* (çev. T. Gürkan, E. Gökçe ve D. S. Güler). Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları No 214. (Eserin orijinali 1991’de yayımlandı).

Freire, Paulo. (1991). *Ezilenlerin pedagojisi*. (Çev. D. Hattatoğlu ve Erol Özbek). İstanbul: Ayrıntı Yayınevi. (Eserin orijinali 1982’de yayımlandı).

Çeviri kitaplardan yapılan alıntılar metin içinde gösterilirken yazarın soyadından sonra, sırasıyla orijinal tarih ve çeviri tarihi verilir. Örnek: Hollingsworth ve Hoover’e (1991/1999) göre dır. Freire (1982/1991) okuma yazma öğretiminde, ... dır.

Ansiklopedi veya sözlük

Türk Dil Kurumu. (1969). *Türkçe sözlük (genişletilmiş baskı)*. Ankara: TDK.

Sadie, S. (Ed). (1980). *The New Grove dictionary of music and musicians*. (6th ed. Vols. 1-20). London: Macmillan.

Editörler tarafından yayına hazırlanmış bir kitapta bir makale ya da bölüm

Bjork, R.A. (1989). An adaptive mechanism in human memory. In H. L. Roediger and F. I. M. Craik (Eds.), *Varieties of memory and consciousness* (pp.309-330). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Gülmez, Mesut. (2006). Kesintisiz insan hakları öğretimi ve eğitimi., F. Sayılan ve A. Yıldız. (Editörler). *Yaşam boyu öğrenme*. İkinci Baskı. Ankara. Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Pegem A Yayıncılık, ss. 84-105.

- Önce makalenin ya da bölümün yazarı verilir.
- Henüz baskıda olan eserler için, yayın yılı yerine “baskıda” (in press) yazılır.
- Editör varsa editörden önce, yoksa kitabın adından önce “In” kelimesi yazılır (İngilizce bir eser için).

Bir sempozyumda sunulan yayımlanmamış bir çalışma

Johnson, R. S. (1991, January). *Early data on trauma symptom*. Paper presented at the First International Congress of Medicine, San Diego, CA.

Köklü, N. (1996, 25-27 Kasım). *Üniversite öğrencilerinin istatistik kaygı puanlarına etki eden faktörler*. Devlet İstatistik Enstitüsü Araştırma Sempozyumunda sunuldu, Ankara.

Doktora ya da yüksek lisans tezleri

Üniversiteden elde edilen ve “Dissertation Abstracts International (DAI)”da özetlenen doktora tezi

Ross, D. F. (1990). Unconscious transference (Doctoral dissertation, Cornell University, 1990). *Dissertation Abstracts International*, 54, 25055.

-Tezin bir kopyası kaynak olarak kullanıldıysa, DAI'nın cilt ve sayfa numaralarının yanı sıra tezin yılı ve üniversite adı verilir. Yılları farklı ise, metin içinde her iki yıl da kronolojik olarak verilir.

Yayımlanmamış doktora tezi

Öztürk, S. (2004). *Türkiye’de üniversite özerkliğinin mali, akademik ve yönetsel boyutlarıyla kamu ve vakıf üniversiteleri için betimlenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yayımlanmamış yüksek lisans tezi

Almedia, D. M. (1990). *Fathers’ participation in family work*. Unpublished master’s thesis, University of Victoria, Canada.

Kara, E. (1996). *Öğretmenlerin statü düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

-Şehir adının verilmesi yeterli olmakla birlikte tez başka bir ülkede yapılmış ise ve şehir yaygın olarak tanınmıyor ise, ayrıca ülke adı verilebilir.

İnternet Ortamından (Web Sayfalarından) Elde Edilen Bilgiler İçin Kaynakça Listesi Hazırlama

Yazarı ve yayımlandığı dergisi belli olan bir makale

Beach, D. (December, 2003). A problem of validity in education research. *Qualitative Inquiry*, Vol. 9; 859 -873. Web: <http://qix.sagepub.com/cgi/reprint/9/6/859> adresinden 8 Ocak 2007’de alınmıştır.

Yazarı belli olmayan ancak yayımlandığı dergisi belli olan bir makale

From character to personality. (1999, Dec). *APA Monitor*, 30 (11). Web: <http://www.apa.org/monitor/dec99/ss9.html> 22 Ağustos 2000’de alınmıştır.

Öz (Abstract)

Rosenthal, R. (1995). State of New Jersey v. Margaret Kelly Michaels: An overview [Abstract]. *Psychology, Public Policy, and Law*, 1, 247–271. Web: <http://www.apa.org/journals/ab1.html> 25 Ocak 1996’da alınmıştır.

GENEL BİÇİM VE YAZIM PLANI

Kâğıt Boyutları ve Ağırlığı

Tez önerileri ve tez yazımlarında birinci hamur, en az 75 gramlık beyaz kâğıt kullanılmalıdır. Kullanılacak kâğıdın boyutları, tez ciltlenip kesildikten sonra 20x28 cm olacak şekilde seçilmelidir. Bunun için önerilen kâğıt 21x29.7 boyutlarındaki A4'tür.

Sayfa Düzeni, Sayfa Numarası ve Yazı Biçimi

Sayfanın sol kenarından 3,5 cm, üst, alt ve sağ kenarından ise 2.50 cm boşluk bırakılmalıdır (EK-1). Dipnotlar dâhil tüm yazılanlar bu sınırlar içinde yazılmalıdır. Tezin ön bölümünde yer alan sayfalar küçük Romen rakamları ile (i,ii,iii,iv,v gibi), numaralandırılır ve bu rakamlar sayfanın altına, ortaya yazılır. Dış ve iç kapakta sayfa numarası gösterilmez. Tezin metin kısmında ise sayfa numaraları (1,2,3, ... gibi), yazı alanının sağ üst köşesine ve yazı alanının 2 cm üstüne yazılır. Bölüm başlıklarının yer aldığı sayfaların numaraları sayfada gösterilmez. Tez, normal satır aralığında (1,5 satır), Times New Roman karakterinde ve 12 punto ile yazılmalıdır. Ancak, üç satırdan uzun doğrudan aktarmalar, dipnotlar ve kaynakça için ya 1 satır aralığı kullanılır ya da yazının puntosu 12'den 11'e düşürülür. Yeni bir alt başlığa geçişte ise iki satır aralığı boşluk bırakılır. Her paragraf, yazı alanı sol kenarından bir "tab" içeriden başlar.

Başlık Sistemi

Tezlerde konuları ve aralarındaki hiyerarşik ilişkileri yansıtan ana hatların yazıdan da kolayca çıkartılabilmesi gerekir. Bu nedenle, bölüm ve alt bölümleri temsilde kullanılan başlık türünün yazı alanına yerleştirilmesi ve gerekirse numaralandırılması özel bir önem taşır.

Bölüm Başlıkları

Tezde ana bölüm başlıkları yazı alanının üstünden üç normal satır aralığı aşağıdan, ortada, büyük harflerle ve koyu puntolarla verilir. Bölüm numarası ile bölüm adı arasında bir normal satır aralığı bulunmalıdır. Bölüm başlığı ile bölümün ilk paragrafı arasında 2 normal satır aralığı boşluk bırakılır. Çizelge ve şekillerden önce ve sonra da 2 normal satır aralığı bırakılır.

Alt Başlıklar

Bölümlerde yer alan alt başlıklar aşağıda görüldüğü gibi üç düzeyde düzenlenebilir:

	Düzye
	I
Orta Başlık	II
Yan Başlık	III
Paragraf başlığı	

Orta başlık, en büyük alt bölüm başlığıdır. Yazı alanı ortalanarak koyu yazılır. Başlık sözcüklerinin başlangıç harfleri büyük, diğerleri küçük yazılır. Metin, başlıktan bir satır

aralığı aşağıdan ve satır başı yapılarak başlar. Orta başlık ile kendinden önceki (varsa) metin arasında iki satır aralığı boşluk bırakılır.

Yan başlık, ikinci büyük alt bölüm başlığıdır. Yazı alanı sol kenarından başlayarak koyu yazılır. Orta başlıkta olduğu gibi, başlık sözcüklerinin başlangıç harfleri büyük, ötekiler küçük yazılır. Metin, başlıktan bir satır aralığı aşağıdan ve satır başı yapılarak başlar. Yan başlıkla kendinden önceki metin arasında iki satır aralığı boşluk bırakılır.

En küçük alt bölüm başlığı **paragraf başlığı**dır. Satır başından başlayarak koyu yazılır. Başlığın yalnız birinci sözcüğünün başlangıç harfi büyük, ötekiler küçük yazılır. Paragraf başlığı ile kendinden önceki metin arasında iki satır aralığı boşluk bırakılır. Paragraf başlığında metne, başlığın hemen bitiminde konulan noktadan sonra devam edilir.

Bir bölümde alt bölüm başlıkları sıralı kullanılır. Örneğin; iki alt bölümden oluşan bir bölümde, orta ve yan, yan ve paragraf başlıkları kullanılabilir. Yan başlığı kullanmadan, orta başlık ve paragraf başlıkları birlikte kullanılmaz.

Sayfa sonlarına gelen alt bölüm başlıklarından sonra en az bir ya da iki satır bulunmalıdır. Yoksa başlık bir sonraki sayfadan başlatılmalıdır.

Bölüm ve Alt Bölümlerin Numaralandırılması

Tezlerde ana bölümler 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9 ile numaralandırılır. Ayrıntıların çok olduğu bazı tezlerde, alt bölümler de çift numaralama sistemi ile numaralandırılabilir. Bu amaçla, her alt bölüm, içinde yer aldığı bölüm ve alt bölümlerin numarasını da alır; 1.1, 1.1.1, 1.1.2, 1.2 gibi. Örneğin; 1.1, birinci bölümün birinci alt bölümü; 1.1.1, birinci bölümün birinci alt bölümünün birinci alt bölümü anlamına gelir.

Tablolar, Şekiller ve Grafiklerin Hazırlanması ve Yerleştirilmesi

Tablolar

Tablolar, ilişkili maddeleri sınıflandırarak okuyucunun karşılaştırma yapmasına imkân sağlar. Tablolar, genelde sayısal verileri sunmak için kullanılır. Ancak, nitel karşılaştırmalar için de metin içeren bir tablo kullanılabilir. Sayısal veri içeren tablolar, bir bakışta anlam yüklenebilecek biçimde düzenlenmelidir.

Bir tezde ne kadar tabloya yer verilmesi gerektiği noktasında dikkatli olunmalıdır. Öncelikle, tablo sayısı arttıkça bilgileri ilişkilendirmek zorlaşır. İkincisi, metin miktarı ile tablo büyüklüğü orantısız olduğunda, hem sayfa yerleşiminde problem çıkar hem de okuyucunun takip etmesi zorlaşır. Bu nedenlerden dolayı tablolar, tez içeriği ile doğrudan ilgili önemli verileri ve sayısal değerlerin çokluğu nedeniyle anlaşılması zorlaşacak bilgileri sunmak için kullanılmalıdır. Kısa ve basit tablolardaki verileri metin olarak sunmak daha etkilidir. Ayrıca, metin içinde tabloya atıfta bulunulmalı ve okuyucunun neye bakması gerektiği belirtilmelidir. Metinde, sadece tablodaki önemli noktalar tartışılmalıdır. Bu açıklamalara ek olarak aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Karşılaştırılacak veriler birbirine yakın düzenlenmelidir.
- Tablo, metinde ilk atıfta bulunulan kısma yakın bir yere yerleştirilmelidir.
- Tablolar metin içindeki sıralarına göre numaralandırılmalıdır. Eklerde verilecek tablolar için numaralandırma ekle birlikte yapılmalıdır (Tablo 1 gibi).
- Tablodaki her bir satır ve sütunun kısa başlıkları olmalıdır.

- İstatistiki anlamlılık düzeyinin açıklaması tablo altında yıldız kullanılarak yapılmalıdır. Metin içerisinde farklı anlamlılık düzeyleri için farklı sayıda yıldız kullanılmalıdır. *p <.05, **p<.01.
- Her bir tablonun kısa, öz ve açıklayıcı bir başlığı olmalıdır.

Örnek:

Tablo 1

Altı Yaş ve Yukarısı Nüfusun Cinsiyete ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	Okuma Yazma		Bir Öğrenim Kurumundan			
	Toplam	%	Bilmeyenler	%	Mezunlar	%
Kadın	24306582	49.44	6808809	71.00	3770460	48.23
Erkek	24856528	50.56	2779172	29.00	4047076	51.77
Toplam	49163110	100.00	9587981	100.00	7817536	100.00

(DİE, 1990, s.16).

Not: Tablolarda yukarıda da görüldüğü gibi sadece yatay çizgiler kullanılacaktır.

Şekiller

Tablo dışındaki bütün görsellere “şekil” denir. Şekil; bir çizim, grafik, fotoğraf, harita vs. olabilir. Şekiller;

- Metni tekrarlamak yerine desteklemelidir.
- Sadece önemli bilgileri içermelidir.
- Anlamayı zorlaştıran ayrıntılar içermemelidir.
- Okuması kolay olmalıdır – öğeleri (yazı, çizgi, semboller, etiketler vs.) yeterince büyük olmalıdır.
- Anlaması kolay olmalıdır – amacı açık olmalıdır.
- Benzer şekillerle tutarlı kullanılmalıdır - aynı biçimde hazırlanmalıdır.

Grafikler

Veriler arasındaki ilişkileri (karşılaştırma ve dağılımlar) göstermek için kullanılır.

- **Çizgi grafikleri** iki sayısal değişken arasındaki ilişkiyi göstermek için kullanılır. Bağımsız değişken yatay eksen üzerinde, bağımlı değişken dikey eksen üzerinde gösterilir.
- **Sütun grafikler** bağımsız değişken sınıflandırıldığında kullanılır.
- **Resimli grafikler** gruplar arasındaki basit sayısal farklılıkları göstermek için kullanılır.
- **Pasta (dilim) grafikleri** her değer için bütünü içindeki payını (yüzdelere ve oranlara) göstermek için kullanılır. Karşılaştırılan maddeler beş veya daha az olmalıdır.

- **Şemalar** bir grup veya nesnenin parçaları arasındaki ilişkiyi veya bir süreçteki işlemlerin sırasını göstermek için kullanılır. Örneğin; örgüt şemaları bir grubun hiyerarşisini, akış şemaları bir sürecin aşamalarını gösterir.
- **Çizimler** bir görüntü veya fikrin herhangi bir boyutunu vurgulamak için kullanılır.

Tezlerin Derlenip Ciltlenmesinde İzlenecek Sıra

Tezlerin derlenip ciltlenmesinde aşağıdaki sıraya uyulacaktır.

Dış Kapak

Dış kapak için beyaz parlak karton kullanılmalıdır. Standartlaşmayı sağlamak için kapak yazıları bilgisayar ile yazılmalıdır. Dış kapakta, EK-2’de verilen örnekte görüldüğü gibi, kurum (Üniversite/Enstitü, Ana Bilim Dalı) adı, tezin adı, tezin hangi düzeyde olduğu (yüksek lisans/doktora), tezi hazırlayanın adı-soyadı ve şehir adı-tarih yer alır. Dış kapakta yer alan yazılardan kurum adları, tezin adı ve düzeyi 14 punto büyük harflerle; tezi hazırlayanın adı-soyadı ile şehir adı-tarih, 12 punto küçük harflerle yazılır.

Tezin dış kapağında tezin adı ve yılı ile hazırlayanın adının yer aldığı bir sırt yazısı bulunur. Sırt yazısında, EK-3’te verilen örnekte görüldüğü gibi, tez’in adı büyük harflerle, hazırlayanın adı ise küçük harflerle 12 punto ile yazılır. Tez önerisi kapak sayfası da EK-2’de verilen formata göre düzenlenmeli, ancak “YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZİ” yerine “YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÖNERİSİ” yazılmalıdır.

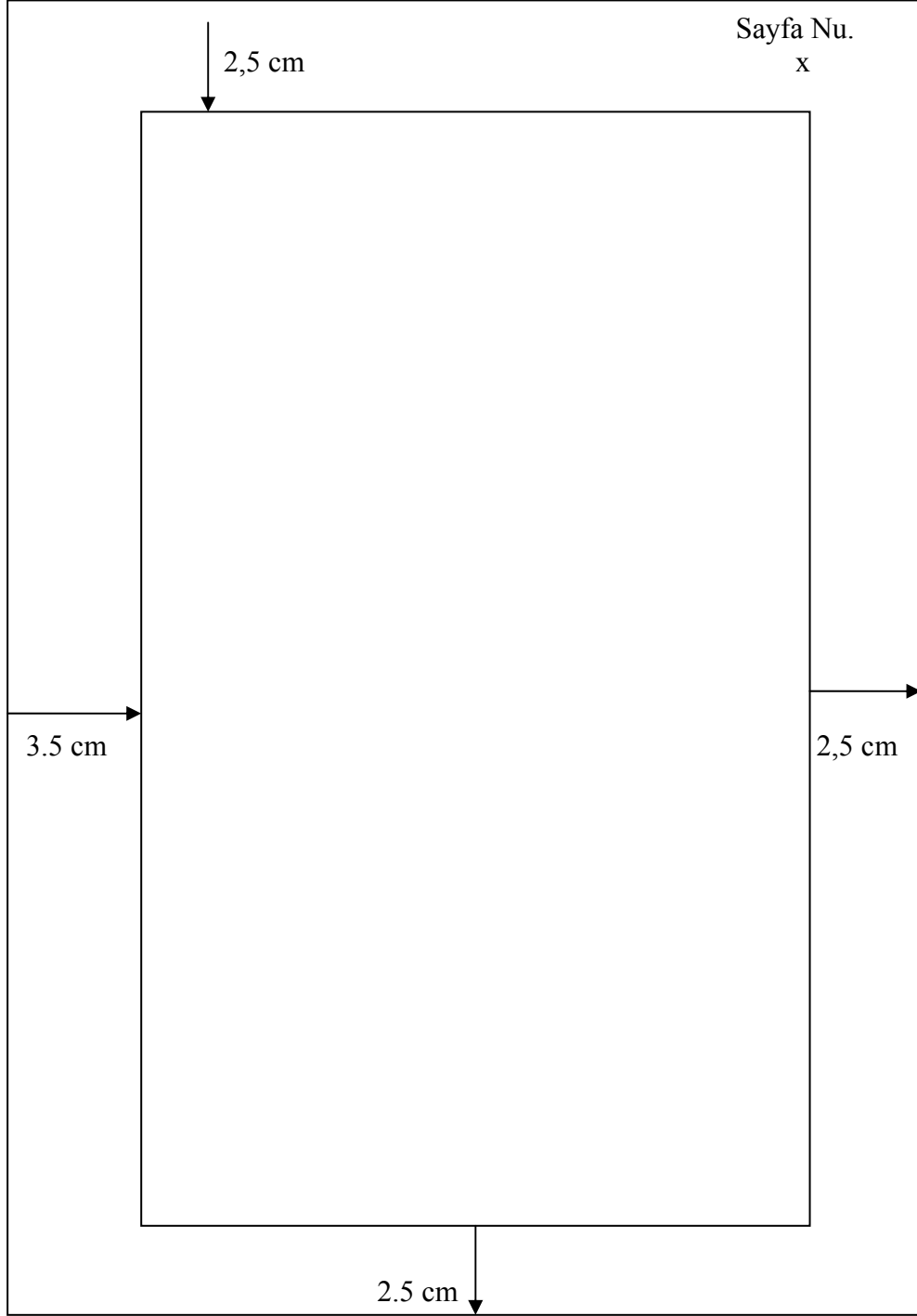
İç Kapak

İç kapak içerik ve sayfa düzeni yönünden dış kapağın aynısı olup, karton yerine tez yazımında kullanılacak normal kâğıt üzerine yazılacaktır. Ancak iç kapakta, dış kapaktan farklı olarak, tezi hazırlayanın adından sonra danışmanın adı-soyadı da yazılmalıdır. Dış kapak ile iç kapak sayfası arasında ve ayrıca dış kapağın arkası ile tezin son sayfası arasında iki yüzü de boş birer kâğıt yer almalıdır. EK- 4’te iç kapak örneği verilmiştir.

Ekler

Burada metin içinde verilmesi uygun görülmeyen çizelgelere, belgelere, çalışmada kullanılan anketlere, ölçeklere vb. bilgilere yer verilir. Eklerin başlığı, ek numarası ve adından oluşur.

EK- 1. YAZI ALANI ÖLÇÜLERİ

EK-2. DIŞ KAPAK ÖRNEĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

TEKNOLOJİNİN DOĞASINA YÖNELİK FEN BİLGİSİ
ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNİN VE
KAVRAMLARININ GELİŞİMİ VE ÖĞRETİMDE
İKİLEMLERİN ETKİLİLİĞİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Fatih AYDIN

Ankara
Şubat, 2009

EK-3. TEZ RAPORU İÇİN SIRT YAZISI ÖRNEĞİ

Fatih AYDIN
Şubat, 2009

TEKNOLOJİNİN DOĞASINA YÖNELİK FEN BİLGİSİ
ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNİN VE
KAVRAMLARININ GELİŞİMİ VE ÖĞRETİMDE
İKİLEMLERİN ETKİLİLİĞİ

EK-4. İÇ KAPAK ÖRNEĞİ

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**TEKNOLOJİNİN DOĞASINA YÖNELİK FEN BİLGİSİ
ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNİN VE
KAVRAMLARININ GELİŞİMİ VE ÖĞRETİMDE
İKİLEMLERİN ETKİLİLİĞİ**

DOKTORA TEZİ

Fatih AYDIN

Danışman: Doç. Dr. Mehmet Fatih TAŞAR

**Ankara
Şubat, 2009**

EK-5. JÜRİ ONAY SAYFASI ÖRNEĞİ

..... 'ın
.....
..... başlıklı tezi
..... tarihinde, jürimiz tarafından
..... Ana Bilim / Ana Sanat Dalında Yüksek Lisans
/ Doktora / Sanatta Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:

.....

Üye (Tez Danışmanı):

.....

Üye :

.....

Üye :

.....

Üye :

.....

EK-6. TEZ ÖZETİ ÖRNEĞİ

ÖZET

TEKNOLOJİNİN DOĞASINA YÖNELİK FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNİN VE KAVRAMLARININ GELİŞİMİ VE ÖĞRETİMDE İKİLEMLERİN ETKİLİLİĞİ

AYDIN, Fatih

Doktora, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet Fatih TAŞAR

Şubat-2009, 317 sayfa

Bu araştırmanın amacı, teknolojinin doğasına yönelik fen bilgisi öğretmen adaylarının görüşlerinin ve kavramlarının gelişimini ve öğretiminde ikilemlerin etkililiğini belirlemekle birlikte farklı bilişsel stillere (alan bağımlı/bağımsız) sahip öğretmen adaylarının uygulamalar öncesi ve sonrası teknolojinin doğası ile ilgili görüşleri ve kavramları arasında fark olup olmadığını incelemektir.

Bu çalışmada, tek grup ön test, son test deneysel deseni ile karma yöntem araştırması kullanılmıştır. Karma yöntem araştırması, araştırmacının nicel ve nitel araştırma tekniklerini tek bir çalışma içerisinde birleştirdiği araştırma olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, nicel ve nitel veriler ayrı ayrı toplanmış, analiz edilmiş ve elde edilen veriler sonuçta bir araya getirilmiştir.

Araştırma, pilot ve asıl uygulama olmak üzere iki basamakta gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama, 2007 – 2008 eğitim öğretim yılı güz döneminde 4. sınıf fen bilgisi öğretmen adayları (N= 41) ile yürütülmüştür. Asıl uygulama ise bahar döneminde 3. sınıf fen bilgisi öğretmen adayları (N= 41) ile yürütülmüştür.

Her iki dönemde de araştırmacı tarafından hazırlanan ikilemlerle dokuz hafta süren uygulamalar yapılmıştır. Burada kullanılan ikilemler, teknolojinin doğasına yönelik karşıt görüşler içeren ve çoğunluğu 350 kelime civarında olan kurgusal senaryolardır. Uygulamalar öncesinde ve sonrasında öğretmen adaylarının teknolojinin doğası ile ilgili görüşlerini ve kavramlarını belirlemek amacıyla farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Bunlar; Teknoloji Üzerine Görüler Anketi (TÜGA), Kelime İlişkilendirme Testi (KİT), Görüşme ve Değerlendirme Formu'dur. Bununla birlikte, uygulamalar sonunda teknolojinin doğasının öğretiminde ikilemlerin etkililiği hakkında öğretmen adaylarının görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının bilişsel stillerinin belirlenmesi için de Grup Saklı Şekiller Testi (GSŞT) kullanılmıştır.

Bulgular, araştırmacı ile etkileşimler öncesinde ğretmen adaylarının teknolojinin doğası ile ilgili görüşlerinde ve kavramlarında yetersiz olduklarını, sınıf içi etkileşimler sonrasında ise bu görüşlerinde ve kavramlarında olumlu yönde bir değişim gerçekleştiğini göstermektedir. Farklı bilişsel stillere sahip ğretmen adaylarının uygulama öncesi ve sonrası teknolojinin doğası ile ilgili kavramları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı ve görüşleri arasında bir nitelik farkı bulunmadığı saptanmıştır. Öğretmen adaylarının teknolojinin doğasının ğretiminde ikilemlerin etkililiği hakkındaki görüşlerine dair bulgular, ikilemlerle yapılan sınıf içi ğretim uygulamalarının yararlı ve etkili olduğuna işaret etmektedir. Buna bağlı olarak süreç içinde ğretmen adaylarının görüşlerinin kullanılan ifadeler bazında literatür (uzman) ile daha uyumlu hâle geldiği ve kavramlarının gelişimine bakıldığında ise başlangıca göre istatistiksel olarak anlamlı bir farkın doğduğu görülmektedir. Bu bulgular ışığında teknolojinin doğasının öğretime yönelik ve ileride yapılabilecek bilimsel araştırmalara dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Teknolojinin doğası, teknoloji eğitimi, fen eğitimi, fen bilgisi ğretmen adayları, ikilem, karma yöntem araştırması.

EK-7. “İÇİNDEKİLER” SAYFASI ÖRNEĞİ

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	
ÖN SÖZ.....	
ÖZET	
ABSTRACT	
TABLolar LİSTESİ	
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	
GRAFİKLER LİSTESİ	
KISALTMALAR LİSTESİ	
1. GİRİŞ	
Problem	
Amaç	
Önem	
Varsayımlar	
Sınırlılıklar	
Tanımlar	
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	
3. YÖNTEM.....	
Araştırmanın Modeli	
Evren ve Örneklem.....	
Verilerin Toplanması.....	
Verilerin Analizi.....	
4. BULGULAR ve YORUM	
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	
Sonuç	
Öneriler.....	
KAYNAKÇA	
EKLER	

EK-8. TEZ ÖNERİSİ HAZIRLAMA KILAVUZU

KAPAK SAYFASI

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ

- a. Problem
- b. Amaç
- c. Önem
- d. Varsayımlar
- e. Sınırlılıklar
- f. Tanımlar

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3. YÖNTEM

- a. Araştırmanın Modeli
- b. Evren ve Örneklem
- c. Verilerin Toplanması
- d. Verilerin Analizi

4. SÜRE VE OLANAKLAR

- a. Zamanlama
- b. Kaynaklar